ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 24.5.2023 г.
COM(2023) 603 final

Препоръка за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно националната програма за реформи на Чехия за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2023 г.

{SWD(2023) 603 final}

Препоръка за

ПРЕПОРЪКА НА СЪВЕТА

относно националната програма за реформи на Чехия за 2023 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2023 г.

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 121, параграф 2 и член 148, параграф 4 от него,

като взе предвид Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета от 7 юли 1997 г. за засилване на надзора върху състоянието на бюджета и на надзора и координацията на икономическите политики[1], и по-специално член 9, параграф 2 от него,

като взе предвид Регламент (ЕС) № 1176/2011 на Европейския парламент и на Съвета от 16 ноември 2011 г. относно предотвратяването и коригирането на макроикономическите дисбаланси[2], и по-специално член 6, параграф 1 от него,

като взе предвид препоръката на Европейската комисия,

като взе предвид резолюциите на Европейския парламент,

като взе предвид заключенията на Европейския съвет,

като взе предвид становището на Комитета по заетостта,

като взе предвид становището на Икономическия и финансов комитет,

като взе предвид становището на Комитета за социална закрила,

като взе предвид становището на Комитета за икономическа политика,

като има предвид, че:

(1) Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета[3], с който бе създаден Механизмът за възстановяване и устойчивост, влезе в сила на 19 февруари 2021 г. По Механизма за възстановяване и устойчивост се предоставя финансова подкрепа на държавите членки за осъществяването на реформи и инвестиции, водещи до фискален стимул, финансиран от ЕС. В съответствие с приоритетите на европейския семестър той допринася за икономическото и социалното възстановяване и за осъществяването на устойчиви реформи и инвестиции, по-специално за насърчаване на екологичния и цифровия преход и за укрепване на устойчивостта на икономиките на държавите членки. Механизмът също така спомага за укрепването на публичните финанси и стимулира растежа и създаването на работни места в средносрочен и дългосрочен план, подобрява териториалното сближаване в рамките на ЕС и подкрепя непрекъснатото прилагане на Европейския стълб на

[1] ОВ L 209, 2.8.1997 г., стр. 1.

[2] ОВ L 306, 23.11.2011 г., стр. 25.

[3] Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17).

социалните права. Максималното финансово участие за държава членка в рамките на Механизма за възстановяване и устойчивост беше актуализирано на 30 юни 2022 г. в съответствие с член 11, параграф 2 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(2) На 22 ноември 2022 г. Комисията прие годишния обзор на устойчивия растеж за 2023 г.[4], с което постави началото на европейския семестър за координация на икономическите политики за 2023 г. На 23 март 2023 г. Европейският съвет одобри приоритетите на обзора във връзка с четирите измерения на конкурентоспособната устойчивост. На 22 ноември 2022 г. въз основа на Регламент (ЕС) № 1176/2011 Комисията прие и доклада за механизма за предупреждение за 2023 г., в който посочи Чехия като една от държавите членки, които може да бъдат засегнати или за които може да съществува риск да бъдат засегнати от дисбаланси, и за които ще е необходим задълбочен преглед. Комисията прие и препоръка за препоръка на Съвета относно икономическата политика на еврозоната, която Съветът прие на 16 май 2023 г., както и предложението за съвместния доклад за заетостта за 2023 г., в който се анализира прилагането на насоките за заетостта и принципите на Европейския стълб на социалните права, което Съветът прие на 13 март 2023 г.

(3) Въпреки че икономиките на ЕС показват забележителна устойчивост, геополитическият контекст продължава да оказва отрицателно въздействие. Като застава твърдо с Украйна, ЕС насочва своята програма за икономическа и социална политика към намаляване на отрицателното въздействие от енергийните сътресения както върху уязвимите домакинства, така и върху дружествата в краткосрочен план, към запазване на усилията за осъществяване на екологичния и цифровия преход, подкрепа за устойчив и приобщаващ растеж, запазване на макроикономическата стабилност и повишаване на устойчивостта в средносрочен план. Той също така поставя особен акцент върху повишаването на конкурентоспособността и производителността на ЕС.

(4) На 1 февруари 2023 г. Комисията публикува съобщението „Промишлен план на Зеления пакт за ерата на нулеви нетни емисии[5]“ с цел засилване на конкурентоспособността на промишлеността на ЕС с нулеви нетни емисии и подпомагане на бързия преход към неутралност по отношение на климата. Планът допълва текущите усилия в рамките на Европейския зелен пакт и REPowerEU. Той има за цел да се осигури по-благоприятна среда за увеличаване на производствения капацитет на ЕС за технологиите и продуктите с нулеви нетни емисии, необходими за постигане на амбициозните цели на ЕС в областта на климата, както и за гарантиране на достъп до съответните суровини от изключителна важност, включително чрез диверсифициране на източниците, правилно използване на геоложките ресурси в държавите членки и максимално увеличаване на рециклирането на суровини. Планът се основава на четири стълба: предвидима и опростена регулаторна среда, ускоряване на достъпа до финансиране, повишаване на уменията и отворена търговия за устойчиви вериги на доставки. На 16 март 2023 г. Комисията публикува и съобщението „Дългосрочна конкурентоспособност на ЕС: перспективи след 2030 г.[6]“, структурирано около девет взаимно подсилващи се фактора с цел да се работи за регулаторна рамка за стимулиране на растежа. В него се определят приоритети

4 COM(2022) 780 final.
5 COM(2023) 62 final.
6 COM(2023) 168 final.

на политиката, насочени към активно осигуряване на структурни подобрения, добре насочени инвестиции и регулаторни мерки за дългосрочната конкурентоспособност на ЕС и неговите държави членки. Препоръките по-долу спомагат за изпълнението на тези приоритети.

(5) През 2023 г. европейският семестър за координация на икономическите политики продължава да се развива в съответствие с прилагането на Механизма за възстановяване и устойчивост. Пълното изпълнение на плановете за възстановяване и устойчивост продължава да е от съществено значение за изпълнението на приоритетите на политиката в рамките на европейския семестър, тъй като плановете обхващат всички или значителна част от съответните специфични за всяка държава препоръки, отправени през последните години. Специфичните за всяка държава препоръки за 2019 г., 2020 г. и 2022 г. продължават да бъдат еднакво актуални и за плановете за възстановяване и устойчивост, преразгледани, актуализирани или изменени в съответствие с членове 14, 18 и 21 от Регламент (ЕС) 2021/241.

(6) Регламентът REPowerEU[7], приет на 27 февруари 2023 г., има за цел бързото премахване на зависимостта на ЕС от вноса на руски изкопаеми горива. Това ще допринесе за енергийната сигурност и диверсификацията на енергийните доставки на ЕС, като същевременно ще увеличи използването на възобновяеми енергийни източници, капацитета за съхранение на енергия и енергийната ефективност. Регламентът дава възможност на държавите членки да добавят нова глава за REPowerEU към своите национални планове за възстановяване и устойчивост, за да финансират ключови реформи и инвестиции, които ще спомогнат за постигането на целите на REPowerEU. Тези реформи и инвестиции също така ще спомогнат за повишаване на конкурентоспособността на промишлеността на ЕС с нулеви нетни емисии, както е посочено в Промишления план на Зеления пакт за ерата на нулеви нетни емисии, и за изпълнение на свързаните с енергетиката специфични за всяка държава препоръки, отправени към държавите членки през 2022 г. и когато е приложимо, през 2023 г. С Регламента REPowerEU се въвежда нова категория безвъзмездна финансова подкрепа, която се предоставя на държавите членки за финансиране на нови свързани с енергетиката реформи и инвестиции в рамките на техните планове за възстановяване и устойчивост.

(7) На 8 март 2023 г. Комисията прие съобщение, в което се предоставят насоки за фискалната политика за 2024 г. То има за цел да подпомогне изготвянето на програмите за стабилност и конвергенция на държавите членки и по този начин да се засили координацията на политиките[8]. Комисията припомни, че общата клауза за дерогация от Пакта за стабилност и растеж ще бъде дезактивирана в края на 2023 г. Тя призова за фискални политики през периода 2023—2024 г., които осигуряват средносрочна устойчивост на дълга и повишават потенциалния растеж по устойчив начин. Държавите членки бяха приканени да определят в своите програми за стабилност и конвергенция за 2023 г. начина, по който фискалните им планове ще осигурят спазването на референтната стойност за

[7] Регламент (ЕС) 2023/435 на Европейския парламент и на Съвета от 27 февруари 2023 г. за изменение на Регламент (ЕС) 2021/241 във връзка с главите за REPowerEU в плановете за възстановяване и устойчивост и за изменение на регламенти (ЕС) № 1303/2013, (ЕС) 2021/1060 и (ЕС) 2021/1755 и Директива 2003/87/ЕО (ОВ L 63, 28.2.2023 г., стр. 1).

[8] COM(2023) 141 final.

дефицита от 3 % от БВП, както и реалистичното и непрекъснато намаляване на дълга или запазването на благоразумно равнище на дълга в средносрочен план. Комисията прикани държавите членки постепенно да премахнат националните фискални мерки, въведени с цел защита на домакинствата и предприятията от енергийния ценови шок, като се започне с тези с най-слаба насоченост. Тя посочи, че ако мерките за подкрепа трябва да бъдат удължени поради подновен натиск върху цените на енергоносителите, държавите членки следва да насочат тези мерки към уязвимите домакинства и предприятия много по-добре, отколкото в миналото. Комисията предложи фискалните препоръки да бъдат количествено определени и диференцирани и да бъдат формулирани въз основа на нетните първични разходи, както се предлага в нейното Съобщение относно насоките за реформа на рамката за икономическо управление на ЕС[9]. Тя препоръча всички държави членки да продължат да защитават инвестициите, финансирани на национално равнище, и да гарантират ефективното използване на средствата по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС, по-специално с оглед на екологичния и цифровия преход и целите по отношение на устойчивостта. Комисията посочи, че ще предложи на Съвета да открие процедури при прекомерен дефицит през пролетта на 2024 г. въз основа на данните за резултатите за 2023 г. в съответствие с действащите правни разпоредби.

(8) На 26 април 2023 г. Комисията представи законодателни предложения за осъществяване на цялостна реформа на правилата на ЕС за икономическо управление. Основната цел на предложенията е да се засили устойчивостта на публичния дълг и да се насърчи устойчивият и приобщаващ растеж във всички държави членки чрез реформи и инвестиции. Целта на предложенията е държавите членки да разполагат с по-силен контрол върху изготвянето на своите средносрочни планове, като същевременно се въведе по-строг режим на правоприлагане, за да се гарантира, че държавите членки изпълняват ангажиментите, поети в техните средносрочни фискално-структурни планове. Предвижда се законодателната работа да приключи през 2023 г.

(9) На 1 юни 2021 г. Чехия представи на Комисията своя национален план за възстановяване и устойчивост в съответствие с член 18, параграф 1 от Регламент (ЕС) 2021/241. Съгласно член 19 от Регламент (ЕС) 2021/241 Комисията оцени целесъобразността, ефективността, ефикасността и съгласуваността на плана за възстановяване и устойчивост в съответствие с насоките за оценка в приложение V към посочения регламент. На 8 септември 2021 г. Съветът прие своето решение за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия[10]. Отпускането на траншовете зависи от решение на Комисията, взето в съответствие с член 24, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2021/241, че Чехия е изпълнила задоволително съответните ключови етапи и цели, определени в решението за изпълнение на Съвета. Задоволителното изпълнение предполага, че постигането на предходните ключови етапи и цели е запазено.

(10) На 13 април 2023 г. Чехия представи своята национална програма за реформи за 2023 г., а на 28 април 2023 г. — програмата си за конвергенция за 2023 г., в

9 COM(2022) 583 final.

10 Решение за изпълнение от 8 септември 2021 г. на Съвета за одобряване на оценката на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия (ST 11047/21; ST 11047/21 ADD 1; ST 11047/21 COR 1).

съответствие с член 8, параграф 1 от Регламент (ЕО) № 1466/97. Двете програми бяха оценени заедно, за да бъдат отчетени взаимовръзките между тях. В съответствие с член 27 от Регламент (ЕС) 2021/241 националната програма за реформи за 2023 г. отразява също така шестмесечното докладване на Чехия относно напредъка, постигнат при изпълнението на нейния план за възстановяване и устойчивост.

(11) На 24 май 2023 г. Комисията публикува доклада за Чехия[11] за 2023 г. В него беше оценен напредъкът на Чехия в изпълнението на съответните специфични за държавата препоръки, приети от Съвета в периода 2019—2022 г., и беше направен преглед на изпълнението от страна на Чехия на плана за възстановяване и устойчивост. Въз основа на този анализ в доклада за държавата бяха посочени пропуски по отношение на предизвикателствата, които не са разгледани или са само частично разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, както и по отношение на новите и нововъзникващите предизвикателства. В него бяха оценени също така напредъкът на Чехия при прилагането на Европейския стълб на социалните права и постигането на водещите цели на ЕС в областта на заетостта, уменията и намаляването на бедността, както и напредъкът в постигането на целите на ООН за устойчиво развитие.

(12) Комисията извърши задълбочен преглед по член 5 от Регламент (ЕС) № 1176/2011 за Чехия и публикува резултатите от него на 24 май 2023 г.[12] Тя стигна до заключението, че в Чехия не са налице макроикономически дисбаланси. По-специално уязвимостите са свързани с ценовата конкурентоспособност и цените на жилищата, но изглеждат ограничени в бъдеще, тъй като задлъжнялостта на домакинствата е ограничена и се очаква темповете на инфлацията да се забавят значително по-бързо от средните за ЕС. Икономиката беше силно засегната от шока от повишаване на цената на енергията с бързо нарастваща инфлация. Нестабилната фискална позиция след пандемията също допринесе за нарастването на инфлацията. Въпреки че общият ценови натиск остава висок, конкурентоспособността на разходите се предвижда частично да се възстанови в бъдеще, на фона на понижаващите се цени на енергията, без да има непосредствени външни предизвикателства, свързани с устойчивостта. Очаква се темповете на инфлацията да се забавят значително по-бързо от средните за ЕС. Въпреки това, ако инфлацията се запази, това може да представлява известен риск за конкурентоспособността на Чехия. Неотдавнашното влошаване на салдото по текущата сметка изисква внимателно наблюдение в бъдеще. През последните години силно се увеличи търсенето на жилища, стимулирано от ниските лихвени проценти, високия ръст на доходите и отслабените макропруденциални мерки, а предлагането на жилища не можа да отговори на търсенето. Цените на жилищата се увеличиха повече по време на пандемията, но нарастването започна да се забавя в средата на 2022 г. на фона на по-високи лихвени проценти и по-строги условия за кредитиране. Въпреки това рискът от значителна корекция на цените на жилищата изглежда нисък, задлъжнялостта на домакинствата е ограничена, а банковият сектор е стабилен; продължителното ограничено предлагане в средносрочен план обаче ще продължи да води до повишаване на цените. Необходими са постоянни усилия

[11] SWD(2023) 603 final.
[12] SWD(2023) 628 final.

за ограничаване на инфлацията. Бързото понижаване на инфлацията изисква силно забавяне на растежа на търсенето, което от своя страна може да бъде постигнато чрез достатъчно строга парична и фискална политика.

(13) Въз основа на данни, потвърдени от Евростат[13], дефицитът по консолидирания държавен бюджет на Чехия намаля от 5,1 % от БВП през 2021 г. на 3,6 % през 2022 г., докато консолидираният държавен дълг се увеличи от 42,0 % от БВП в края на 2021 г. на 44,1 % в края на 2022 г. На 24 май 2023 г. Комисията публикува доклад, изготвен в съответствие с член 126, параграф 3 от ДФЕС[14]; в този доклад се разглежда състоянието на бюджета на Чехия, тъй като нейният дефицит по консолидирания държавен бюджет през 2022 г. надхвърли референтната стойност по Договора от 3 % от БВП. В доклада се стига до заключението, че критерият за дефицита не е изпълнен. В съответствие със съобщението си от 8 март 2023 г.[15] през пролетта на 2023 г. Комисията не предложи откриването на нови процедури при прекомерен дефицит; на свой ред Комисията заяви, че ще предложи на Съвета да започне такива процедури, основани на размера на дефицита, през пролетта на 2024 г., въз основа на данните за резултатите за 2023 г. Чехия следва да вземе това предвид при изпълнението на своя бюджет за 2023 г. и при изготвянето на бюджета си за 2024 г.

(14) Салдото по консолидирания държавен бюджет беше повлияно от мерките на фискалната политика, приети за смекчаване на икономическото и социалното въздействие от увеличението на цените на енергията. През 2022 г. подобни мерки, водещи до намаляване на приходите, включваха намаляване на акцизите за бензин и дизелово гориво, отмяна на пътния данък за предприятията и намаляване на допълнителната такса за възобновяема енергия, плащана от крайните потребители; докато подобни мерки, водещи до увеличаване на разходите, включваха еднократна вноска към сметките за енергия (т.нар. „спестяваща тарифа“), подкрепа за секторите от промишлеността, засегнати от високите цени на енергията, и еднократна помощ за деца. Според оценката на Комисията нетните бюджетни разходи за тези мерки през 2022 г. възлизат на 0,7 % от БВП. Салдото по консолидирания държавен бюджет е повлияно също така от бюджетните разходи за временна закрила на разселените лица от Украйна, които се оценяват на 0,3 % от БВП през 2022 г. В същото време приблизително оценените разходи за временните извънредни мерки за справяне с кризата, свързана с COVID-19, спаднаха до 0,1 % от БВП през 2022 г. спрямо 2,0 % през 2021 г.

(15) На 18 юни 2021 г. Съветът препоръча на Чехия[16] през 2022 г. да поддържа подкрепяща фискална позиция, в това число от импулса в резултат на Механизма за възстановяване и устойчивост, и да поддържа финансираните на национално равнище инвестиции.

---

13 Евростат — показатели за еврозоната, 47/2023, 21.4.2023 г.

14 COM(2023) 631 final, 24.5.2023 г.

15 COM(2023) 141 final, 8.3.2023 г.

16 Препоръка на Съвета от 18 юни 2021 г., съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2021 г. (ОВ C 304/10, 29.7.2021 г., стр. 10).

(16) Според оценките на Комисията фискалната позиция[17] през 2022 г. е била като цяло неутрална — -0,1 % от БВП, както бе препоръчано от Съвета. Както беше препоръчано от Съвета, Чехия продължи да предоставя подкрепа за възстановяването, включително и с инвестиции, финансирани по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост. Разходите, финансирани с безвъзмездни средства по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС, възлизат на 1,1 % от БВП през 2022 г. (1,1 % от БВП през 2021 г.). Инвестициите, финансирани на национално равнище, осигуряват неутрален принос за фискалната позиция[18]. В същото време ръстът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи (без новите мерки по отношение на приходите) осигури рестриктивен принос в размер на 0,3 процентни пункта към фискалната позиция. Поради това Чехия контролира в достатъчна степен ръста на финансираните на национално равнище текущи разходи. Поради това Чехия запази инвестициите, финансирани на национално равнище, както се препоръчва от Съвета.

(17) Макроикономическият сценарий в основата на бюджетните прогнози по програмата за конвергенция е реалистичен. Правителството предвижда реалният БВП да нарасне с 0,1 % през 2023 г. и с 3,0 % през 2024 г. За сравнение, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда подобен растеж на реалния БВП от 0,2 % през 2023 г. и 2,6 % през 2024 г.

(18) В своята програма за конвергенция за 2023 г. правителството очаква съотношението на дефицита по консолидирания държавен бюджет да намалее до 3,5 % от БВП през 2023 г. Незначителното намаление през 2023 г. отразява главно по-високи разходи, като субсидии, свързани с мерките за енергийна подкрепа, или по-високо бруто капиталообразуване, които се компенсират от по-нисък растеж по други разходни позиции и по-високи приходи от фондовете на ЕС. Съгласно програмата се очаква съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП да намалее от 44,1 % в края на 2022 г. на 43,5 % в края на 2023 г. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда бюджетен дефицит в размер на 3,6 % от БВП през 2023 г. Този размер съответства на размера на дефицита, предвиден в програмата за конвергенция. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда по-ниско съотношение на консолидирания държавен дълг към БВП, в размер на 42,9 % в края на 2023 г. Разликата се дължи на прогнозирания по-висок номинален растеж на БВП.

(19) Очаква се салдото по държавния бюджет през 2023 г. да продължи да се влияе от мерките, приети за смекчаване на икономическото и социалното въздействие от увеличението на цените на енергията. Тези мерки се състоят от мерки, чийто срок за прилагане е удължен от 2022 г. (по-специално: намаляване на допълнителната такса за възобновяеми енергийни източници, плащана от

[17] Фискалната позиция се измерва като промяната в първичните разходи (без дискреционните мерки по отношение на приходите), като се изключват временните извънредни мерки за преодоляване на кризата, свързана с COVID-19, но се включват разходите, финансирани с неподлежаща на връщане подкрепа (безвъзмездни средства) по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС— спрямо средносрочния потенциален растеж. За повече подробности вж. каре 1 в таблиците за фискалната статистика.

[18] Други капиталови разходи, финансирани на национално равнище, осигуряват експанзионистичен принос от 0,4 процентни пункта от БВП в резултат, наред с други фактори, на плащания към чешките пощи за предоставяне на универсални пощенски услуги за периода 2018—2022 г.

крайните потребители, и намаляване на акцизите върху дизеловото гориво) и нови мерки, като таван на цените на електроенергията и газа и подкрепа в сектора на топлоснабдяването. Цената на тези мерки се компенсира частично от данъци върху извънредната печалба на доставчиците на енергия, а именно данък, който производителите на електроенергия плащат върху приходите над определено ценово равнище, и данък върху извънредната печалба за предприятия, осъществяващи дейност в производството и търговията с електроенергия и газ, добив на изкопаеми горива, горива, нефтохимични продукти. Като се вземат предвид тези приходи, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. нетните бюджетни разходи за тези мерки за подкрепа се оценяват на 1,3 % от БВП през 2023 г.[19] Повечето мерки през 2023 г. не са насочени към най-уязвимите домакинства или предприятия и не запазват напълно ценовия сигнал за намаляване на търсенето на енергия и повишаване на енергийната ефективност. В резултат на това в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. размерът на мерките за целева подкрепа, който трябва да бъде взет предвид при оценката на спазването на препоръката за 2023 г., се оценява на 0,1 % от БВП през 2023 г. (спрямо 0,2 % от БВП през 2022 г.). Предвижда се бюджетните разходи за временна закрила на разселените лица от Украйна да бъдат намалени с 0,1 процентни пункта от БВП спрямо 2022 г.

(20) На 12 юли 2022 г. Съветът препоръча[20] на Чехия да предприеме действия, чрез които през 2023 г. да гарантира, че растежът на финансираните на национално равнище първични текущи разходи е в съответствие с като цяло неутрална позиция[21] на политиката, като се вземе предвид продължаващата временна и целенасочена подкрепа за най-уязвимите от покачването на цените на енергията домакинства и предприятия и за хората, бягащи от Украйна. Чехия следва да има готовност да адаптира текущите разходи към променящата се ситуация. На Чехия се препоръчва също така да увеличи публичните инвестиции за екологичния и цифровия преход, както и за енергийната сигурност, като вземе предвид инициативата REPowerEU, включително чрез използване на Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на Съюза.

(21) В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда фискалната позиция през 2023 г. да бъде рестриктивна (+1,4 % от БВП) в контекста на висока инфлация. Това е предхождано от до голяма степен неутрална фискална позиция през 2022 г. (-0,1 % от БВП). Увеличението на финансираните на национално равнище първични текущи разходи (без дискреционните мерки по отношение на приходите) през 2023 г. се очаква да има рестриктивен принос в размер на 1,2 % от БВП към фискалната позиция. В това е включено намаляването на разходите за мерките за целенасочена подкрепа за домакинствата и предприятията, които са най-уязвими по отношение на покачването на цените на енергията, с 0,1 % от БВП. Това включва и по-ниски

---

19 Тази стойност представлява равнището на годишните бюджетни разходи за тези мерки, включително текущите приходи и разходи, както и, когато е уместно, мерките за капиталови разходи.

20 Препоръка на Съвета от 12 юли 2022 г. относно националната програма за реформи на Чехия за 2022 г. и съдържаща становище на Съвета относно програмата за конвергенция на Чехия за 2022 г. (ОВ C 334, 1.9.2022 г., стр. 19).

21 Въз основа на прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. средносрочният (среден за 10 години) потенциален ръст на БВП на Чехия, който се използва за измерване на фискалната позиция, се оценява на 13,3 % в номинално изражение.

разходи за предоставяне на временна закрила на разселените лица от Украйна (с 0,1 % от БВП). В обобщение, прогнозното увеличение на финансираните на национално равнище първични текущи разходи е в съответствие с препоръката на Съвета. Предвижда се разходите, финансирани с безвъзмездни средства по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост и с други фондове от ЕС, да възлязат на 1,6 % от БВП през 2023 г., докато финансираните на национално равнище инвестиции се предвижда да осигурят рестриктивен принос към фискалната позиция в размер на 0,5 процентни пункта[22]. Поради това Чехия планира да финансира допълнителни инвестиции чрез Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС и не се предвижда да запази финансираните на национално равнище инвестиции. Държавата планира да финансира публични инвестиции за екологичен и цифров преход и за енергийна сигурност, като например подобрения на енергийната ефективност в обществени сгради, или инвестиции в железопътни линии или цифрови услуги, които са частично финансирани по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост и други фондове на ЕС.

(22) Съгласно програмата за конвергенция се очаква дефицитът по консолидирания държавен бюджет да намалее до 2,9 % от БВП през 2024 г. Намалението през 2024 г. отразява основно премахването на мерките за енергийна подкрепа, което води до по-ниски субсидии и по-нисък ръст на социалните плащания в сравнение с ръста на номиналния БВП. Съгласно програмата се очаква съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП да се увеличи до 44,0 % в края на 2024 г. Въз основа на мерките на политиката, известни към крайната дата за изготвяне на прогнозата, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда бюджетен дефицит от 3,0 % от БВП за 2024 г. Това като цяло съответства на дефицита, предвиден в програмата. В прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда по-ниско съотношение на консолидирания държавен дълг към БВП, в размер на 43,1 % в края на 2024 г.

(23) В програмата за конвергенция е предвидено постепенно премахване на по-голяма част от мерките за енергийна подкрепа през 2024 г. Комисията понастоящем допуска, че през 2024 г. нетните разходи за мерките за енергийна подкрепа ще възлизат на 0,0 % от БВП, спрямо 1,3 % от БВП през 2023 г. Тези оценки се основават на допускането, че няма да има нови увеличения на цените на енергията.

(24) Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета призовава за годишно подобрение на структурното салдо с цел изпълнение на средносрочната бюджетна цел от 0,5 % като целеви показател[23]. Като се вземат предвид съображенията за фискална устойчивост[24] и необходимостта дефицитът да бъде намален под референтната

---

22 Очаква се другите капиталови разходи, финансирани на национално равнище, да имат рестриктивен принос от 0,1 процентни пункта от БВП.

23 Вж. член 5 от Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета, съгласно който също така се изисква корекция с повече от 0,5 % от БВП за държавите членки с ниво на държавния дълг, надвишаващо 60 % от БВП, или с по-изразен риск за устойчивостта на дълга.

24 Според оценката на Комисията Чехия ще се нуждае от средно годишно увеличение на структурното първично салдо като дял от БВП в размер на 0,15 процентни пункта, за да осигури запазването на благоразумно равнище на дълга в средносрочен план. Тази оценка се основава на прогнозата на Комисията от есента на 2022 г. Отправната точка за тази оценка бяха прогнозираните бюджетен дефицит и дълг за 2024 г., в които се предполага оттеглянето на мерките за енергийна подкрепа през 2024 г.

стойност от 3 % от БВП, би било подходящо подобрението на структурното салдо да е 0,5 % от БВП. За да се осигури такова подобрение, ръстът на нетните финансирани на национално равнище първични разходи[25] през 2024 г. не трябва да надвишава 6,0 %, както е отразено в настоящата препоръка. Това ще допринесе също така за намаляване на същинската инфлация, която е доста над средната за ЕС и може да доведе до загуба на конкурентоспособност, ако продължи.

В същото време останалите мерки за енергийна подкрепа (които понастоящем се оценяват от Комисията на 1,3 % от БВП през 2023 г.) следва да бъдат постепенно премахнати в зависимост от развитието на енергийния пазар и като се започне от тези с най-слаба насоченост, а свързаните с това спестявания следва да се използват за намаляване на бюджетния дефицит. Въз основа на оценките на Комисията това ще доведе до ръст на нетните първични разходи под препоръчания максимален темп на растеж през 2024 г.

(25) При допускане за непроменени политики, в прогнозата на Комисията от пролетта на 2023 г. се предвижда нетните финансирани на национално равнище първични разходи да нараснат с 3,0 % през 2024 г., което е под препоръчителния темп на растеж.

(26) Съгласно програмата се очаква публичните инвестиции да намалеят от 4,9 % от БВП през 2023 г. до 4,4 % от БВП през 2024 г. По-малките инвестиции са резултат от по-малките инвестиции, финансирани на национално равнище, и инвестиции, финансирани от ЕС по линии, различни от Механизма за възстановяване и устойчивост.

(27) В програмата за конвергенция е очертан средносрочният фискален план до 2026 г. Съгласно програмата се очаква бюджетният дефицит постепенно да намалее до 2,4 % от БВП през 2025 г. и до 2,2 % до 2026 г. Поради това се планира общият бюджетен дефицит да намалее под 3 % от БВП през 2024 г. Съгласно програмата се очаква съотношението на консолидирания държавен дълг към БВП да се увеличи от 44,0 % в края на 2024 г. на 45,0 % до края на 2026 г.

(28) Чехия е изправена пред рискове за фискалната устойчивост в средносрочен и дългосрочен план. Поредица от фискални мерки с трайно въздействие, предприети през последните 3 години, сред които намаляване на данъчната основа на подоходния данък на физическите лица и няколко индексации на разходите за социално осигуряване над законоустановения минимум, доведоха до влошаване на структурното салдо. Съществува допълнителен натиск върху устойчивостта на публичните финанси в средносрочен до дългосрочен план поради увеличаването на разходите, свързани със застаряването на населението. Прогнозното удвояване на коефициента на възрастова зависимост[26] и определянето на горна граница на пенсионната възраст след 2030 г. се очаква да доведат до увеличение на разходите за пенсии от 8,8 % от БВП през 2030 г. на 11,4 % до 2050 г. Освен това се очаква публичните разходи за здравеопазване и дългосрочни грижи да нараснат съответно с 0,9 процентни пункта и

[25] Нетните първични разходи са разходите, финансирани на национално равнище, без дискреционните мерки по отношение на приходите и като се изключат разходите за лихви, както и разходите за циклична безработица.

[26] Според доклада относно застаряването на населението за 2021 г., издаден от Комисията.

1,7 процентни пункта от БВП до 2070 г. поради застаряването на населението. Възможните мерки за осигуряване на устойчивост на публичните финанси в дългосрочен план включват коригиране на възрастта за пенсиониране в съответствие с увеличаването на очакваната продължителност на живота, стимулиране на увеличаване на процента на участие на възрастните хора и ограничаване на ранното пенсиониране, коригиране на равнищата на индексиране на пенсиите или предприемане на мерки за увеличаване на предлагането на работна ръка като начин за осигуряване на по-високи приходи за пенсионната система.

(29) В съответствие с член 19, параграф 3, буква б) от Регламент (ЕС) 2021/241 и критерий 2.2 от приложение V към него планът за възстановяване и устойчивост включва широк набор от взаимно подсилващи се реформи и инвестиции, които трябва да бъдат изпълнени до 2026 г. Изпълнението на плана за възстановяване и устойчивост на Чехия е започнало, но с риск от известни закъснения. Чехия подаде едно искане за плащане, съответстващо на 37 ключови етапа и цели в плана, в резултат на което са изплатени общо 928 милиона евро. Необходими са по-нататъшни подобрения на административния капацитет и приоритизиране на ключовите реформи и инвестиции, за да се гарантира своевременно изпълнение на плана. Очаква се планът да бъде преразгледан и допълнен през 2023 г. във връзка с главата за REPowerEU и включване на увеличаването на неподлежащата на връщане подкрепа. В съответствие с член 14, параграф 6 от Регламент (ЕС) 2021/241 на 30 март 2023 г. Чехия изрази намерението си да поиска до 11 милиарда евро допълнителна подкрепа под формата на заем по линия на Механизма за възстановяване и устойчивост. Бързото включване на новата глава за REPowerEU в плана за възстановяване и устойчивост ще позволи да бъдат финансирани допълнителни реформи и инвестиции в подкрепа на стратегическите цели на Чехия в областта на енергетиката и екологичния преход. Системното и ефективно участие на местните и регионалните органи, социалните партньори и други съответни заинтересовани страни продължава да бъде важно за успешното изпълнение на плана за възстановяване и устойчивост, както и на други икономически политики и политики в областта на заетостта, които излизат извън рамките на плана, за да се гарантира широка ангажираност с цялостната програма на политиката.

(30) През 2022 г. Комисията одобри всички програмни документи на Чехия в областта на политиката на сближаване. Бързото изпълнение на програмите на политиката на сближаване при взаимно допълване и полезно взаимодействие с плана за възстановяване и устойчивост, включително главата за REPowerEU, е от ключово значение за постигане на екологичния и цифровия преход, за повишаване на икономическата и социалната устойчивост, както и за осигуряване на балансирано териториално развитие в Чехия.

(31) Отвъд икономическите и социалните предизвикателства, разгледани в плана за възстановяване и устойчивост, Чехия е изправена пред редица допълнителни предизвикателства, свързани с жилищното настаняване, енергийната политика и екологичния преход.

(32) Финансовата достъпност на жилищата в Чехия е сред най-ограничените в ЕС през последните 5 години, с големи разлики между регионите. Високият ръст на цените на жилищата затруднява купуването на имоти от групите със средни доходи. Това доведе до увеличаване на търсенето на имоти под наем, което от своя страна ги направи по-малко финансово достъпни. Освен това малкият фонд

за социални жилища не може да задоволи търсенето на всички домакинства с ниски доходи и уязвимите домакинства (през 2020 г. той съставлява 0,4 % от целия жилищен фонд, срещу средно 7—8 % в ЕС[27]), а съществуващите помощи за жилищно настаняване не се използват достатъчно, отчасти поради административни пречки, стигма и липса на информираност. В резултат на това броят на семействата, които се нуждаят от жилище, нараства през последните години, което води до увеличаване на разходите за публичния бюджет и системата за здравеопазване. Пандемията от COVID-19 и притокът на хора, бягащи от войната в Украйна, допълнително изостриха тези съществуващи предизвикателства. Финансирането по политиката на сближаване остава важен източник за управление и финансиране на инвестициите в социални жилища, като по този начин се допринася за социалната закрила и приобщаването. За значително подобряване на ситуацията обаче са необходими други източници на финансиране. В Чехия липсват законодателство и всеобхватна рамка за социалните жилища, което затруднява координирането на разпокъсаните жилищни политики и определянето на отговорностите между националните и регионалните органи. Стабилното и устойчиво финансиране от национални източници, заедно с приемането на стимули за отдаване под наем или настаняване в жилищни кооперации, би допринесло за увеличаване на предлагането на жилища на достъпни цени и би осигурило приемственост и увеличаване на резултатите от подобни усилия. Ефективната координация е от решаващо значение за увеличаване на предлагането на жилища, реконструкция и обновяване на съществуващи жилищни единици и оползотворяване на свободни жилища.

(33) След началото на руската инвазия в Украйна Чехия се справи с голямата си зависимост от вноса на изкопаеми горива от Русия, като диверсифицира своите доставки на газ. Например Чехия от пълна зависимост от доставките на руски газ премина основно към диверсифицирани доставки на газ от Норвегия и внос на втечнен природен газ (ВПГ). Държавата обаче не е отбелязала намаление на потреблението на изкопаеми горива, което я излага на висок риск от прекъсване на доставките и скокове на цените, със сериозни отрицателни последици за домакинствата и промишлеността. Потреблението на природен газ в Чехия е намаляло със 17 % в периода между август 2022 г. и март 2023 г. в сравнение със средното потребление на газ за същия период през предходните 5 години, което е над целта за намаляване — 15 %. Чехия може да продължи да полага усилия за временно намаляване на търсенето на газ до 31 март 2024 г.[28]

(34) Забавеното внедряване на възобновяеми енергийни източници в Чехия се дължи главно на регулаторни ограничения, процедурите за издаване на разрешителни и ограничения капацитет на разпределителната мрежа. Чехия отбеляза напредък в справянето с редица регулаторни предизвикателства, като премахване на необходимостта от лиценз за производство на електроенергия и разрешение за строеж за по-малки фотоволтаични уредби (до 50 kWp) и извършване на промени в правната уредба, насочени към улесняване на инсталирането. Необходими са обаче по-нататъшни усилия, за да се предоставят повече права на енергийните общности и произвеждащите потребители на възобновяеми енергийни източници, да се въведе обслужване на едно гише за възобновяеми

[27] База данни на ОИСР за достъпни жилища за 2020 г., ОИСР, Париж.

[28] Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета и Регламент (ЕС) 2023/706 на Съвета.

енергийни източници и да се въведат достъпни зони за стимулиране на внедряването на възобновяеми енергийни източници чрез насърчаване на разширяването на мрежата, гъвкавостта на енергийната система (като напр. реакция на потреблението или съхранение), при което инсталирането на малки системи и интелигентното измерване ще бъдат от ключово значение. Регулативните реформи в мрежите следва да бъдат съпътствани от инвестиции в разширяване на капацитета на мрежата, стимулиране на гъвкавостта и внедряване на възобновяеми енергийни източници. Освен това Чехия разполага със солиден промишлен потенциал за производство на зелени технологии и би могла да ускори инвестициите в разработването и увеличаването на благоприятни за климата решения и решения за декарбонизация, за да се достигнат нулеви нетни емисии до 2050 г.

(35) Скокът в цените на енергията в резултат на военната агресия на Русия срещу Украйна подчерта необходимостта от подобряване на енергийната ефективност на чешкия сграден фонд и справяне с енергийната бедност. Чехия намери решение, като стартира програми за жилищни сгради и подпомагане на възрастни хора и домакинства с ниски доходи. Въпреки това са необходими повече усилия, за да се подобри енергийната ефективност, като се улесни достъпът до нея. Това е възможно чрез облекчаване на административния достъп до субсидии както за домакинствата, така и за промишлеността, включително чрез изграждане на капацитет и умения на органите на държавно управление. Необходими са също така информационни кампании и специализирани консултантски услуги в цялата държава, за да се гарантира, че населението разбира необходимостта и ползите, свързани с намаляването на потреблението на енергия, и да се помогне на хората и промишлеността да получат лесен достъп до субсидии. Освен това Чехия трябва да ускори повишаването на квалификацията и преквалификацията на работниците, които в момента нямат необходимите умения за енергийно саниране на сгради.

(36) Намаляването на зависимостта на Чехия от изкопаеми горива може да се постигне и чрез преминаване към железопътен транспорт с нулеви емисии и други форми на мобилност с нулеви емисии. Въпреки това перспективите за внедряване на превозни средства с нулеви емисии и модерна инфраструктура с голям капацитет за зареждане с електричество и горива са слаби. Във връзка с необходимата нормативна уредба преразглеждането на Националния план за действие за чиста мобилност и свързаните с него регулаторни промени следва да бъде отправна точка за осигуряване на благоприятни условия за премахване на бариерите пред прехода към мобилност с нулеви емисии.

(37) Недостигът на работна ръка и умения в сектори и професии, които са от ключово значение за екологичния преход, в това число производство, внедряване и поддръжка на технологии с нулеви нетни емисии, създава пречки пред прехода към икономика с нулеви нетни емисии. Висококачествените системи за образование и обучение, които отговарят на променящите се нужди на пазара на труда, и целенасочените мерки за повишаване на квалификацията и за преквалификация са от ключово значение, за да се намали недостигът на умения и да се насърчат приобщаването и пренасочването на работната сила. За да се отключи неоползотвореното предлагане на работна ръка, тези мерки трябва да бъдат достъпни, по-специално за физическите лица и в секторите и регионите, които са най-силно засегнати от екологичния преход. През 2022 г. в Чехия беше отчетен недостиг на работна ръка за седем професии, които изискват

специфични умения, свързани с екологичния преход (напр. водопроводчици, тръбопроводчици, електротехници и електромонтьори)[29].

(38) С оглед на оценката на Комисията Съветът разгледа програмата за конвергенция за 2023 г., като становището[30] му е изразено в препоръка 1 по-долу.

ПРЕПОРЪЧВА на Чехия да предприеме през 2023 г. и 2024 г. следните действия:

1. Да прекрати действащите мерки за енергийна подкрепа до края на 2023 г., като използва свързаните спестявания за намаляване на бюджетния дефицит. Ако поради нови увеличения на цените на енергията се наложат мерки за подкрепа, да гарантира, че тези мерки са насочени към защита на уязвимите домакинства и предприятия, че мерките са фискално приемливи и че се запазват стимулите за икономия на енергия.

   Да гарантира разумна фискална политика, по-специално като ограничи увеличението в номинално изражение на финансираните на национално равнище нетни първични разходи до не повече от 6,0 % през 2024 г.

   Да запази финансираните на национално равнище публични инвестиции и да осигури ефективното усвояване на безвъзмездните средства по линия на МВУ и други фондове на ЕС, по-специално с цел насърчаване на екологичния и цифровия преход. През периода след 2024 г. да продължи да изпълнява средносрочна фискална стратегия за постепенна и устойчива консолидация, съчетана с инвестиции и реформи, които допринасят за по-висок устойчив растеж, с цел постигане на разумна средносрочна фискална позиция.

   Да предприеме мерки, за да гарантира дългосрочната фискална устойчивост на публичните финанси, включително устойчивостта на пенсионната система.

2. Да ускори изпълнението на своя план за възстановяване и устойчивост, също и чрез осигуряване на адекватен административен капацитет, и да завърши бързо допълнението, включително и главата за REPowerEU, с оглед незабавното започване на нейното изпълнение. Да продължи бързото изпълнение на програмите на политиката на сближаване при тясно взаимно допълване и полезно взаимодействие с плана за възстановяване и устойчивост.

3. Да увеличи предоставянето на социални и финансово достъпни жилища, включително чрез приемане на специфична законодателна рамка, подобряване на координацията между различните органи на държавно управление и стимулиране на изграждането на нови жилищни единици, както и обновяване на съществуващите.

4. Да намали зависимостта от изкопаеми горива. Да увеличи внедряването на възобновяеми енергийни източници с допълнителни инвестиции в

[29] Въз основа на доклада на Европейския орган по труда относно недостига и излишъците на работна ръка за 2022 г., публикуван в EURES през 2023 г., който включва данни, предоставени от националните координационни служби на EURES. Изискванията за умения и знания се основават на таксономията на Европейската класификация на уменията, компетентността, квалификациите и професиите (ESCO) относно уменията, необходими за екологичния преход. Примерите са анализирани на базата на относителния дял на екологичните умения по ESCO в съответните сектори. Данните не са сравними между държавите и обхващат множество различни сектори.

[30] Съгласно член 5, параграф 2 и член 9, параграф 2 от Регламент (ЕО) № 1466/97 на Съвета.

електрически мрежи и директно внедряване на мощности от ВЕИ. Да рационализира процедурите за издаване на разрешителни за възобновяеми енергийни източници и да създаде условия в мрежата за достъп до възобновяеми енергийни източници чрез допълнителни реформи, премахване на ограниченията за малки възобновяеми енергийни източници и създаване на обслужване на едно гише, повишаване на гъвкавостта на мрежата и създаване на благоприятни условия за енергийните общности. Да повиши енергийната ефективност на системите за централно отопление и на сградния фонд чрез стимулиране на енергийно саниране и възобновяеми източници на топлина, улесняване на административния достъп до субсидии както за домакинствата, така и за промишлеността, и изграждане на капацитет и умения на органите на държавно управление. Да насърчава навлизането на превозни средства с нулеви емисии и да увеличава достъпността на модерна инфраструктура с голям капацитет за зареждане с електричество и горива чрез нови реформи за създаване на благоприятни условия за премахване на съществуващите бариери пред внедряването на такива превозни средства и инфраструктура. Да увеличи усилията на политиката, насочени към предоставянето и придобиването на умения, необходими за екологичния преход.

Съставено в Брюксел на […] година.

За Съвета
Председател